

Landesbibliothek Oldenburg

Digitalisierung von Drucken

**I. N. J. Damnabilis Socinianismi Gangræna, h. e. De Sectæ
Socinianæ Natura, Autoribus, Antecessoribus atqve
Progressu Dissertatio Historico-Theologica**

Engelken, Heinrich Askan Engelken, Heinrich Askan

Rostochii, [1706]

VD18 13121898

Caput I. De Socin. Natura.

urn:nbn:de:gbv:45:1-13678

stater defendit, (Vid. Sect. II, c. I, fin.) Deinde quid juvare poterit causam Arij, etiam si concedatur, illum primū hanc ad oppugnandā SS. Trinitatē viam esse ingressum; immodò cur sibi non putavit quoq; dictū Sandius, quod p. 93. contra Socin. urget; *magnum sanè fuerit auctores dogmatis agnoscere, quos Ecclesia primitiva hæreticos declaravit, Ebianem-Nazaras, Theodotum, Photinum, aut de consentientibus Bonoso, Priscilliano, Nestorio, Eutichete, Felice Urgellitano, Elipando Toletano, famosis hæreticis, gloriari!* An enim Arius non est adeò *famosus hæreticus* juxta Orthodoxorum sententiam, ut *Photinus* vel *Nestorius*, qui ab Ecclesia post Arium demum fuerunt in Conciliis damnati? Neq; est, quod Arij cum Patribus consensum urgere velit Sandius; cum ille fictus sit, ac non minori cum factu idem fecerit *Theodotus* inter hæreticos paulò antè nominatus, qui teste ipso Sandio l. c. p. 92. dicebat: *in Ecclesia semper majores omnes, etiam ipsos Apostolos ita sensitse, ut sentiebat ipse;* Quod ad Socinum spectat, non opus erat dicere, nullum hæreticum ante eum de verbo eadem docuisse, cum multo minus Orthodoxorum aliquis id fecerit, notante eodem Sandio p. 92. Quod a. in ipsa de Christo, quem nudum hominem, vocant, sententia Sociniani Antecessores habuerint *Alogos*, interque eos *Theodotum Byzantium*, iterum asserit Sandius l. c., his inter alia usus verbis: *At idem Theodotianos ante tradidisse, quod post Sociniani (prout ipsorum consensum ambiunt) - probabile videtur, Postquam ista doctrina ab Origene, ut verisimile est, penitus fuit extincta, demum ultra 13. secula revixit in Socinis, licet hi Evangelium Johannis & Apocalypsin non rejiciant (ceu Alogi) sed in suum sensum oborto solo trahant.* Sane ipsius Socini schola, ceu ex seqq. patebit, asserit fateturq; t. damnatorum ab Ecclesiâ hæreticorum, *Theodoti Photini &c.* sententiam (etsi non quoad speciales circumstantias, tamen quoad punctum palmarium) à Magistro suo in mundum reductam esse. Sed ad rem ipsam nos accingamus, duo constituendo *Capita*, primum de Socinianismi *natura*, illud de *historia* ejusdem. Tu autem, de ejus gloria agitur **DEUS** clementissime, gratia tua nobis perpetuò adsis! AMEN.

CAPUT I.

DE SOCIN, NATURA.

S. I.

Proposito nostro ut satisfaciamus, ante omnia perpendenda erit Socinianismi *natura*, quam in rubro dissert. nostræ, ceu ex inspectione patet, indicavimus sequentibus verbis: *Damnabilis Socinianismi gangrena.* Vox ultima h. I. metaphoricè accepta, origine græca est, descendens juxta *Pasorem* in *Lexico* sub hac voce, à *γπάω* vel *γπάωω*, *depascor*, quod *proxima* quæque subito *depascatur*, ac significat morbi pessimi latèqve grassantis speciem, nempe *membri mortificationem* ab inflammatione ortam. Exinde vox illa damnosis ac latè serpentibus hæresibus ac opinionibus applicari consuevit, prout factum ab ipso

ipſo Paulo 2. Tim. II, 17. Atque hoc modo nos Socinianiſmum quam rectiſſimè gangranam damnabilem appellari cenſemus, non aliter ac P. von Maſtricht contra Cartefianos conſignavit gangranam Cartefianiſmi. Miraretur fanè, qui hæcce legeret Socinianarum fallendi artium ignarus, quando illorum hominum de pietate ſuâ gloriationes perciperet. Socinus in libro peculiari, ex hæc præcipuè cauſâ dehortari vult Lutheranos ac Calvinianos à religione ſua, quod per ipſorum placita pietatem impediri, per ſua autem maximè augeri, temere profiteatur. Titulus tractatus illius exhibitus in Biblioth. Frat. Pol. Unitar. Tom. I. p. 693. ſeqvens eſt: *Quod Regni Poloniae & Magni Ducatus Lithuaniae homines, vulgò Evangelici dicti, qui ſolida pietatis ſunt ſtudioſi, omnino deberent ſe illorum cæſui adungere, qui in iſdem locis falſo atque immeritò Arriani & Ebionitæ vocantur.* Sub initium Tractatus illius Nos quidem & Calvinianos ab Idololatriæ crimine abſolvit, addit tamen, (n. 2. & cap. 2.) quod foveantur ab utriſque talia dogmata, quibus approbati ac recentis vix fieri poteſt, ut à nullo ipſorum (peccatorum) vincantur ac poſſideantur: n. 5. autem (reliqua enim omnia recensere nimis longum foret) ſequentia inter alia exhibet: *Atqui ab his omnibus incommodis & periculis, vel penitus vel certè NB. maximè & potiſſimè ex parte libera eſt ea religio, quam in eodem Regno (Poloniae) profitentur, qui ſummam injuriam Arriani & Ebionitæ vocantur.* Verùm non longi erimus in deducendo, quod prætenſa pietatis ſpecies ad commendanda dogmata non ſufficiat. Ea enim de re notabilia exhibet verba ipſe verſipellis Crellinus in præfat. libri de uno DEO Patr., quando ait: *ne cogites, pii ſunt illi ac veritatis admodum amantes, quos ſequor. Nam ne de eo nunc quicquam dicam, quod hanc de alia opinionem eorum ſepè mores ac facta refutent: multa ſunt vitiorum latebra, & occulti peccatoris humani reſſus. DEO tantum ac Chriſto patent. Itaque magis ſepè reverendum eſt, ne, dum de aliena pietate ad eum modum iudicas, erres.* Deinde non abſque magna utilitate ex claris Socini verbis cognoviſimus, acerrimum hunc Anti-Trinitarium ad talem religionem homines deducere allaboraffe, cui omnimodam ab incommodis & periculis ſecuritatem adſcribere auſus non fuit, qualem nos certè veritati Lutheranæ, puro verbo DEI innixæ, non ſolum adſcribimus, ſed & ſtante verbi Divini certitudine, de quâ loquitur Petrus 2. Ep. I, 19, 20, 21, itemque 1. Ep. 3, 15, adſcribere tenemur. Pari

quoque modo ex ejusdem Hæresiarchæ verbis paulò postadducta prolatis percipiemus, quod nobis, ipsius adversariis, salutem æternam planè abjudicare non audeat, quandò in *append.* ejus scripti p. 707. in hæcce erumpit verba: *Hæc denique monitio, ut DEI voluntatem facere prorsus stant, non potest non esse utilissima* (Evangelicis) *sive in suo cœtu sint permansuri, sive ad alterum accessuri. Quare illam grato animo, quæso, accipiant, præsertim ab eo homine, qui illos sincerè amat, nec, quamvis in multis & gravibus erroribus eos versari credat, sic tamen damnat, ut omnino à cœlesti regno exclusum iri affirmet, imò planè sibi persuadet, si aliqui piè vixerint & mundanis cupiditatibus valeant, fore ut omninò serventur.* Quorsum etiam spectant, quæ in *Tract. de Eccles.* Tom. I. p. 328. *Bibl. Frat. Pol.* leguntur sequentia: *Nec nostros homines tam (ut ita dicam) immanes esse crediderim, ut tot viros sanctissimos, qui proprium sanguinem pro JESU CHRISTI nomine fundere non dubitaverunt, idcirco à vitâ æternâ excludant, quod vel in unâ DEI essentiâ plures personas esse existimaverint, vel DEI Filium ante cælum terramq; conditam existisse crediderint.* Et ne quicquam dubii remaneat, in *præf. Explic. initiæ Evang. Job. T. I. p. 75.* se eos non statim à fraternitate exclusurum, ait, qui suam opinionem & respuerint, & perniciosissimam quoque esse clamaverint. Quod vero potissimum est, prorsus mirari desinet, qui re benè perspectâ clarè videbit, pellem quidem Socinianorum esse ovinam, mentem verò plus quàm lupinam. Placet id ipsum celeberrimi Grotii, Arminianorum castra secuti viri, qui cœtui Socinianorum accenseri à quibusdam solet, licet ab Hammond eo in passu sit defensus, clarissimis exponere verbis, à Crellio præfat. *Tractat. contra Grotium de satisfactione recensitis.* Ad sunt autem inter alia hæcce: *Cùm hæresis sit venenum Ecclesia — quidem præsentissimum, sed tamen hæreseos aliqui sunt gradus, ut sit hæc illâ nocentior, pejo rem aliquam non reperiri hæresi Socini, ad cujus mentionem pii omnes exhorreant, & tantum interesse inter Papistas & Socinistas, quantum inter tyrannidem & effrenem licentiam.* Ex nostris B. Scherzerus *Colleg. Anti-Soc. Proæm. §. 10.* cum Socinianis tum nomina personalia ab Autoribus, tum doctrinalia à dogmatibus, quæ sequuntur, convenire ostenderet, summos eorundem, at quantos! errores his verbis exhibet: *Fundamentaliter errant, 1. de DEO & Trinitate, 2. de Christi Personâ & officio, 3. de homine innocente, corrupto, restaurato, resurgente.* B. D. *Abrab. Calovius In der völligen Entdeckung der neuen Socinianischen*

nischen schädlichen Secte / *summam* religionis Socinianæ ejusque
 qualitatē accuratē depingit P. I. cap. 5. p. 12. seq, unde ad no-
 strum scopum licebit sequentia excerpere : Wie die Principia seyn/
 darauf diese (Socinianische) Religion entstanden / so ist auch die Reli-
 gion ; eine lautere Verwirrung fast aller und jeder Stücke des Christ-
 lichen Glaubens / nach beliebigen Frau Hulda / ihrer verführischen me-
 sterschaftigen Versunft : Welche dannhero nicht unbillig einem al-
 ten zerstückten und geflickten Bettlers-Mantel mag verglichen werden/
 welcher auß allerhand theils Mahomerischen / theils Jüdischen / und
 zum theil auß mancherley veralteten oder auch neuen Ketzereyen besteht :
 darzu doch die zweene Welsche Umbstreicher Lælius und Faustus Soci-
 nus viel andere neue Lappen angefüget / ja auch in eine ganz andere
 Modell denselben verwandelt haben. His propositis breviter osten-
 dit 1. quod hæresis Sociniana universalem fidem Christianorum
 tollat, 2. quod novam fidem ponat, ita ut fidei articulos, in ge-
 neralibus seu œcumenicis Conciliis per publica symbola propo-
 sitos, rejiciat, ac damnatorum ibi hæreticorum errores ex orco
 revocet. Illustrabuntur hæc paulò uberius, quando D. J. de vitâ
Socini ejusque gestis agemus. Utilissimum autem ad hunc scopum
 erit, conferre *Dissertationem inauguralem* Theologi mox laudati,
hæresin Socinianam fugiendam ac detestandam esse, svadentem, nec
 non *J. Gerhardi Dissertationes Theologicas*, in quibus demonstratur, veri
DEI gloriam, sinceræ pietatis studium ac solidæ consolationis funda-
menta à Photiniano quoque cœtu, quantum in ipso est, labe-
factari.

§. II. Singula Socin. dogmata latius exponere ratio insti-
 tuti non patitur, maximè cum impia Socinianorum doctrina sa-
 tis pateat ex *B. D. Schomeri* Theologi acutissimi *Collegio Anti-Sociniano*,
 per dissertationes publicas nuper D. J. publicato, adjuncto simul ut
 decet, ad venena Sociniana per responsiones accuratas antidoto.
 Legi interea ista possunt in *Histor. Eccles. j. Muralii* a *Dan. Hartnæc*, in *J.*
Gerb. Disp. Theol. p. 1180, continuata p. 932, vel in *D. J. Fabricii Consideratio-*
ne controvers. p. 100. sqq. & *Fried. Spanhemii* *elencho Controv.* p. 147 seq.
 item si volupè est, in *brevi historiâ Socin. Nicholls*, adjuncta illius *Re-*
sponso ad D. Burij Evangelium Nudum, Londini Ann. 1691. edita, nec non
 in *Joh. Hoornbeckii Sum. Controvers. Religionis l. VII.* p. 570, qui ibidem
 asserit, ad cognoscenda Socinianorum dogmata conducere vel

Catechismus Racoviensem, vel Ostorodum, Smalcium contra Franzium & Volkeium, quia Socini scripta diffusiora sint. Qvi prolixiorum opinionum Socinianarum exoptat cognitionem, adire poterit Biblioth. Fratrum Polon. ex variis in Fol. Tomis constantem, Ann. 1656. Irenopoli (i. e. Amstelodami juxta Sandi Bibl. p. 79.) editam, quæ præter opera Socini omnia duobus primis Tomis exhibita, varia quoque scripta exegetica & didactica continet Job. Crellii, Jona Seblichtigii, & Job. Ludov. Woltzogenii, quibus ann. 1692 adjuncta sunt Samuel. Przypcovii opera nonnulla. Primaria intentio librorum illorum est, ut post exhibita ipsius Socini volumina præsto sint commentarii Sociniani in omnes N. T. libros; quare etiam inter Woltzogenii opera reperitur Comment. in Acta & Epistolas Jacobi atq; Judæ ab Andr. Wiffowatio confectus, nec non in c. 6. 7. 8. 9. 10. Johannis explicatio Joach. Stegmanni Junioris, annotante Autore præfationis operibus illis præmissæ, ne, sicut addit, liber aliquis N. T. non illustratus reperiretur. Haud ingratum alias erit, de hæc Bibliothecâ, quæ nomen gestat maxime speciosum, judicium percipere satis accommodatum. Dan. Harnaccii in Contin. Histor. Eccles. Micraelii, quando ait: opus solâ quantitate molis, haudquaquam virtutis æstimandum, nisi quod satis carè emitur, cum tamen vix decima pars scriptorum in illa volumina congesta sit, quæ frequenter in controversiâ cum hujus generis adversariis solent adduci. D. J. B. Niemeierus in Programmate an. 1703 edito lit. C. commemorat, quod nonnulli impietatem Socinianam haud asilentes illorum tamen hominum scripta vel avidè legant, vel aliis legenda commendare non dubitent, idq; 1. ob locorum scripturæ explicationem, 2. absoluti Decreti strenuam refutationem. Verum rectè regerit prælaudatus vir quoad prius: quod scripta talia non tam ad genuinum sensum ducant, quam ad artem veteratoriam, Scripturam à genuino & nativo suo sensu plausibili quâdam specie & ratione juxta præconceptas opiniones detorquendi; quoad posterius: quod ita rejiciant absolutum decretum, ut Calvinianam Scyllam vitantes in Pelagianam hereseos Charybdin incidant. De Catechismo Racoviensi, tanquam scripto symbolico Socinianorum, adhuc notare haud ingratum erit, quod nomen hoc nactus sit à loco impressionis, de quo postea adhuc nonnulla audiemus. Initia scripti pestiferi Georg. Schomannus videtur duxisse, Catechismum pro liberis suis conficiens, juxta D. Niemeierum l. c. B. 4. Reformatio vero ipsius Socine deman-

data

data fuit, & Petro Staterio, teste Socino in Epist. ann. 1603. 13. Novembr. exarata. Videntur autem illi hanc reformationem non perduxisse ad finem; itaq; labor is per V. Smalcium & Hier. Moscorovium potissimum continuatus est, quæ verba sunt Sandii Bibl. Anti-Trinit. p. 78, hoc scil. modo, ut editio in lingua polonicâ an. 1605. facta illi, (& quidem ea ratione, ut istam ex scriptis Socini - eisdem verbis subinde descripserit vid. Nic. Arnold. in præfat. cat. Racov. refutati) in lingvâ latinâ autem 1609. exarata huic tribuenda veniat. Et hanc ultimam dedicavit Moscoroviu Jacobo I. Magnæ Britannia Regi, sed jussu parlamenti ann. 1653. combusta est. An. 1612. Catechesis eadem in lingvam Germanicam translata, Academia Wittebergenfi dedicata fuit a Smalcio, eodemq; per peculiarem tabellarium missa, (vid. Niemeierus l. c. Nic. Arnold. in præfat. dedic. scripti citati, Sandius l. c. p. 101. Lippenius in Biblioth. Reali Theol. p. 263. annum editionis ponit 1608) quæ refutationem ipsius ann. 1620. in vernaculâ pariter lingvâ per B. Frid. Balduinum (solidum ne pium Theologum, judice ipso Arnoldo l. c.) adornari curavit. Recognovit eam ac auxit J. Crellius, nec non Jon. Slichtingius, item Mart. Ruarus atqve And. Wiffowatiu. Videri hâc de re potest Sandius l. c. sub allegatis autoribus, qui sub Wiffowatio p. 147. sequentem scripti istius ponit titulum: Catechesis Ecclesiarum Polonicarum, Unum DEUM Patrem, illiusq; Filium Unigenitum Jesum Christum unâ cum Spiritu S. ex S. Scriptura consentientium. Primum (latinè) ann. 1609. in lucem emissâ, & post earundem Ecclesiarum jussu correctâ ac dimidiâ amplius parte auctâ, atqve per viros in his partibus inclytos, Johannem Crellium Francum, hinc Johannem Slichtingium & Bukowietz, ut & Martinum Ruarum, ac tandem Andream Wiffowatium recognita atq; emendata, notisq; cum horum tam & aliorum illustrata. Editionem per anonymum F. C. (forsan Florianum Crusium) recognitam sequitur in Anmadversionibus ad hanc Catechesin, D. Job. Fabricius in Consider. Controvers. p. 113. Refutarunt Catechesin illam præter memoratum D. Balduinum Nicol. Arnoldus, (cujus scriptum commendat Joh. Hoornbeeck. summ. Controvers. p. 570.) sub titulo: Catechesis Racoviana major refutata Franec. 1654, Job. Henr. Alstedius ann. 1652. ibid. & Matth. Wren, Episcopus Eliensis, in Locis S. Scriptura assertis contra Catechismum Racoviensem, Londinè 1660. Quid multis? omnes Socinianorum placita refutantes Catechismi hujus fundamenta subruunt.

§. III. Crellius quidem loco ante citato, Grotium ob judicium pro-

prolatum castigare instituit, dicens, quod, licet etiam ponatur, errare Socinianos; nullo modo tamen tam atrox illis crimen, quale est, cujus insimulantur à Grotio, objici queat: quia ea de Christo sentiant, quæ si quis corde credat, ore confiteatur, eorumque vim facti pro viri. li exprimere conetur, cum saluum fore Sacrae litera pronunciant. Quorsum citat locum Rom X, 9. seq. & alia. Verum in vanum laborat Apostata. Affectata enim apud eum est ignorantia, quando non videt, quod in istis Script. dictis, quæ adducit, Jesus nolter nõ alio sensu Dominus dicatur, quam ut intelligatur esse *אלהים ידוע* 1 Job. V, 20, æque ut Pater Job. XVII, 3, qui cum Patre mundum ac omnia creaverit, Joh. I, 1. seq., & cui non minus ac illi à Seraphinis Jesai VI. honor & cultus soli DEO conveniens, Matth. IV, 10, exhibitus fuerit, ceu videre est Joh. XII, 41. 42.

§. IV. Et quis jure mirabitur, Socinianorum Religionem tanti à Christianâ veritate dissensus accusari posse, cum eam principio niti fallacissimo & ad seducendum aptissimo, in solis discopositum sit. Sunt enim illi rationis, non rectæ, hoc est, in foro suo rerum naturalium manentis, sed corruptæ judiciumque sibi de rebus mysterioris ac supra captum suum positis, sumentis (quod est contra monitum Pauli, 2. Corinth. X, 5, ubi rationem captivare, & Ephes. III, 20, ubi DEUM superabundanter facere posse super omnia, quæ petimus aut intelligimus, expressè pariter ac seriò inculcat. cum sola Scriptura lumen sit, gressus nostros in verotramite dirigens, 1 Petr. I, v. 19, 20, 21.) seqvaces. Equidem neque pessimæ huic thesi fucum inducere speciosum negligunt versuti Socini Filii, quâ de re audire placet *Equitem Polonum, Autorem Vindiciarum pro Unitariorum in Poloniâ Religionis libertate, Biblioth. Anti-Trin. Sandii adjunctarum* (qui est *Stanislaus Lubieniecus Christoph. Filius*, vid. ib. p. 166) p. 275, ubi de suis ait: *ob diversam Scripture explicationem neminem damnant, altiora se non querunt, supra ea quæ scripta sunt, sapere non audent, & ea quæ omnem captum humanum excedunt, curiosâ indagine violare nolunt.* Verum si dematur fucus, nil nisi cadaver remanebit pessimum. Nonne enim clarâ Scripturæ literam per fictas explicationes invertere temerarii est, (quâ de abominandâ temeritate prælaudatus egit B. Calovius *In der Entdeckung P. I. c. 4.*) & id negare, quod omnes vident, impudentis? Quomodo autem is mysteria divina indagatione suâ violare nolle dic

ci potest, qui nihil ad literam in S. Scripturâ explicare vult, nisi quod cum ratione suâ consentire statuit? Protestatio sanè Socinianorum facta est contraria! Verum audiamus ulterius, quomodo contrâ nos ob spretum ejusmodi rationis imperium homines isti insurgant. Autor enim *Dissertationis Bibl. Frat. Polon.* præmissæ, (qui est Sam. Przypcovius, juxta *Sandii Bibl.* p. 123.) in hæc erumpit verba: *absurdis & invicem pugnantibus sententiis referta sunt Ecclesie dogmata, quæ quia nobis notitias à naturâ insitas ipsamq; adeo rationem (sc. corruptam & in terminis suis manere recusantem) è stirpe evellunt, fidei obtentu ingeruntur. Quod fieri utcumq; posset, -si vim humanæ mentis superarent, non everterent. Quid menti nostræ relinqueretur, si quo prætextu damnare timebit, quæ implicant contradictionem?* Et paulo post ad meliorem excusationem addit: *Si quis est ex sacris oraculis locus, quæ ejus fidem facere videatur, -obscurus est.* Meditanti mihi tantâ de re non potuerunt non hæc & similia in mentem venire: Quis unquam dixit, o perverse Socini sectator, contradictoria verè talia simul consistere posse? sed nonne impium existimas, haud velle concedere, DEUM omnipotentem plura posse, quam misera hominum ratio hic valet comprehendere? Quod si ad hominem rerum physicarum ac mathematicarum peritum accedere placet, efficit sane talia, quæ primo ad aspectu contradictoria & impossibila videntur. Certissimum est, hominem ordinarii roboris ne quidem ingentis magnitudinis trabem propellere posse; nihilominus tamen veterum Mathematicorum princeps Archimedes, ut Rex Hiero non dicam aliquot trabes, sed navem integram solus propellere posset, ut alia nunc præteream, effecit. Quod si ille ad homines imperitos, rudibus tantum instrumentis assuefactos dixisset, ejusmodi sibi met nota esse instrumenta, quorum ope solus navem posset loco movere, annon credis eundem risum responsionis loco reportaturum ab illis fuisse, qui talia dari posse nunquam nisi experti credidissent? An igitur mirum est, in DEO, qui omnes creaturas infinitis modis supergreditur, quidquã esse, quod hominibus sibi relictis ac in spiritualibus rebus plane cæcis ac stultis, *1 Cor. II, 14*, absurdum videtur, quodque à rege genitis, qui hic tantum *ἐκ μέγους* cognoscunt, *1 Cor. XIII, 9*, quoad modum comprehendendi nequit. Reservandum aliquid est futuræ alterius seculi experientiæ, & visioni DEI à facie ad faciem beatificæ, *1 Cor. XIII, 12*. Hic cogitandum

dum illud: *Ne futor ultra crepidam!* Imo rectè *Mornani de veritate Relig. Christ. c. 5: enarrant, inquit illi nobis, qua ratione geniti sint, cumq; liceat de filii (DEI) generatione percontari.* Qui ulterius Socinianorum in accusandis Lutheranis, ac si omnia rationis principia abnegent, malitiam perspicere cupit, adire poterit *Andr. Wiffowatii* jam adducti tractatum: *Religio rationalis sive de usu rationis in Theologia*, quem ceu *MSC.* adducit *p. 246, Bibl. Sand.* ann. 1684. edita, quique in lucem prodiit sequenti an. 1685. Optimè autem, quam infeliciter is probationem instituerit, cognoscet, cui conferre volupe erit *B. Barth. Kempii*, Superintendentis Parchimensis, *Dissert. Inaugural.* illi tractatui eodem anno Præsidi *B. D. C. Kortholto* oppositam, necnon ejusdem *B. Kortholti Dissert. de rationis cum revelatione in Theologia concursu §. 3. seqq. habit.* 1692. Imo ipse *Hulsius* Theologus Calvin. Duisburgensis, qui tamen non minus rationi nimium tribuit, reprehensus propterea à *Regio Profess. Francesquerano*, ceu commemoravimus in *Dissert. de Sententiis in Scripturam S. injuriis §. 8.* Socinianum rationis usum pro summo abusu habet *lib. 2. tract. de principio credendi* haud procul à fine. Excerpta tractatus illius sistunt *A. E. Lips.* an. 1689. *p. 275.* Quam perversum deniq; sit ultimum de obscuritate Scripturæ S. in locis Socinianis oppositis effugium, vix verbis exprimi potest. Quæ enim est, si hæc non est, affectata oculorum caligo, quando Neo-Photiniani rationem suam de occurrentibus dogmatibus, numne scilicet illa approbare velit an minus, ante consulunt, quam de sensu dictorum Scripturæ S. pronunciare audent, atque hoc pacto ad mira miseraque effugia se recipere in explicandis locis coguntur, tunc autem, quasi re benè gessa, de Scripturæ S. obscuritate rhetoricantur. Plurima eo spectantia adversariorum effata coacervare possem; verum cum fatentes passim habeamus reos, remitto tantum ad *B. Alberti in Latorelle proth. §. 13.* ubi *Slichtingium & Ostrodum* citat, & ad *B. Calovium* in *dec Entdeckung P. I. c. 7.* atque in *Socinism. prof. p. 25.* edit. in quarto, ubi *F. Socini, Val. Smalcii* atque *Melch. Schæfferi* huc spectantia verba allegat, nec minus, quomodo circa præcipuos Fidei Articulos regulam suam applicent Socin., ostendit. Notum est præterea, quod S. Scripturam lacerare, præcipuisque dictis privare contentur Sociniani, aut ad minimum ea in dubium vocare, ne tantam retineant in probando vim. Legi de talibus potest malleus Socinianorum

norum

norum modo citatus, in *Socinismo Profl. de Script. S. Controv. 3*, ubi de prætextu circa *Rom. IX, 5. 1. Tim. III, 10. Hebr. X, 7. Actor. XX, 28. 1. Joh. V, 7*, agit. *Stephan. Curcellaum*, celeberrimum inter Arminianos virum, in *Editione Orig. N. T. textus, variantium lectionum & parallelorum scripturae locorum additamentis vestita*, ut *Socinizantem peculiari dissertatione exhibuit h. l. B. D. J. G. Möllerus*. Variantes lectiones, in quibus sedulo inculcandis reprehensionem promeritus est *Curcellaus*, fiunt ab eo circa loca *1. Joh. V, 7. Rom. IX, 5. Rom. III, 26*. Valeat igitur ista pietatis affectatio, quando *Socin. sub formalibus Scripturae verbis & specie Christiana simplicitatis virus suum occultare*, ceu ex vero observat *F. Spanhem.*, citans eum in finem scriptam illorum confessionem Electori Palatino exhibitam, in *Elench. Controv. p. 145.*, sophistice quærun. Confer. de voce *Persona* aliisque *Crellius lib. de Uno DEO*. Eoque magis peccant, qui in rejiciendis talibus terminis ecclesiasticis, fundamentum debitum in Scriptura S. habentibus, pollicem tam immanibus Ecclesie hostibus premunt. Citat huc *Grotium & Curcellaum D. Baier. Diss. de Monarchianis §. 24.* Pertinent eodem Quakeri, ut *Wilb. Caton. & Thom. Lawson*, refutati à *B. J. C. Schomero Coll. Nov. Controv. c. 3. §. 4.* nec non Latitudinarij, à *P. Jurio* in tract. de *Religione Latitudinarij P. I. Cap. VII. usque XI.* rejecti, conf. *Acta Er. Lips. A. 1697. p. 59.* Quid cum *P. Poirerò* tentet famigeratissimus *DN. C. Thomasius* in *Diss. ad ejus libros de eruditione p. 16.* videri potest, cui se opposuit *B. Rotbe. Eccles. Lips. Fundamentum sententiæ orthodoxæ* facile patet, modò observes, hos terminos non à Scholasticorū face, sed cana Antiquitate ad Doctrinam Divinam, in s. literis quoad rem ipsam traditā, à falsis explicationibus hæreticorum vindicandam, adhibitos esse; unde etiam ex usu æstimari debent, cum verba valeant sicut nummi. Quis enim negaret, innoxia potius vocabula, quam sub specie simplicitatis confusionem ac erronea dogmata, admittenda esse? Conf. *B. M. Chemnitius T. 1. loc.*, cujus elegantissima verba magnam partem repetit *Bajerus l. c. Vid. quog. P. Jurius l. c. & breviter, ut solet, pariter ac solidè cel. D. D. Schelvig. Synopsi Controv. art. 6 quæst. 2.*

§. V. Ex pessimo autem istiusmodi principio non possunt non pessimæ fluere conclusiones, inter quas eminet illa jam antè memorata de *negato SS. Trinitatis & incarnationis Christi mysterio*. Equidem, quando in angustiis constituti sunt Sociniani, ad consensum nobiscum in re ipsâ provocare haud erubescunt, dissensum in explicatione

constituentes, quâ de re audire juvat *Lubienicium in Vindiciis pro Uni-*
sar. in Polonia Rel. libertate adjunctis Sandi Bibl. p. 276, ubi ait: Consentimus
profecto invicem in symbolo Apostolico, ad ejus professionem baptizati in nomen
Patris, Filii & Spiritus S. Consentimus etiam, si simpliciter secundum Divina-
rum Script. verba clara & mentem hæc SS. nomina concipimus, & vel cum Hilario
credimus, nos baptizatos in confessione Autoris & Unigeniti & Doni - sed quia
tanto mysterio explicando primæva simplicitatis rudimenta sufficere non credun-
tur, ideo in explicatione horum SS. nominum Patris, Filii & Spiritus S., licet
in ea omnes baptizemur, dissentimus. Indeq; à primis statim temporibus
mutuam cum Reformatis tolerantiam stabilire voluerunt Socinia-
ni, licet ab his merito repulsam sint passi. Audiamus ipsum Wisso-
watium apud Sandium p. 313. 314, qui postquam de Gregorii Pauli
An. 1565. instituto illuc spectante retulerat, seq. profert: sentata
est etiam postea ab unicariis apud Reformatos, qui in Polonia Evangelici nomi-
nantur, reconciliatio; ea conditione, ut manente licet sententiarum dissen-
su, coalesceret concordia ac mutua tolerantia Lublini in Synodo Reformatorum
anno 1612. Sed Reformati adhuc reformandi hos rejecerunt, dicentes, non
posse unionem coalescere (quod sane sibi ipsis merito dictum putarè
debent syncretismum vel unionem cum Lutheranis quærentes
Reformati vid. Micræl. Hist. Eccles. p. 863) quamdiu pars altera retineat
opiniones adversas suis. Addit, quod ediderint Calvin. hac de materia
librum: Ignis cum aqua, ad quem responderit Valent. Smalcius. An
vero putas Socinianos libertate quodammodo fruentes ita libera-
les esse in ferendis iis, qui ab illorū opinionibus recedunt? Audia-
mus, quæ Editor operum Samuelis Przipcovii hac de re profert,
sicut legi potest in Actis Lps. A. 1692 p. 415. Verba I. c. inter alia
leguntur sequentia, quæ huc transferre haud inutile erit: Cum isti
(Sociniani) recepta sua de Christi imperio non aeterno sed abrogando, Cbri-
stosq; ad o in altera vita ad vilitatis humane sortem deprimendo, item de Ma-
gistratu & aliis quibusdam rebus decreta, ponderari confutariq; ab eo ferre
non possent, diris eum devotum obtorto collo ad Christi tribunal condemnandum
quasi traxerunt; quem Papatum inter omnes fere à Papatu segregatas se-
das obtinere, is qui hujus libri editionem procuravit, queritur. Pertinent
huc, quæ de Jeremia Felbingero refert Benthemius p. 905 im Hol-
ländischen Kirchen- und Schulen-Staat; quando ait: da ich ihn 1687.
zu Amsterdam vor der Leydenschen Porte antraff / war er in einem
armseligen Zustand / und hielt sein Leben mit informiren der Kinder
summere

fimmerlich hin. Hätte er wollen zu denen Socinianern treten/würde es
 ihm an guten Unterhalt nicht gefehlet haben. Allein Er blieb bestän-
 dia bey der Lehre des Arrii. Et quod reverà mel sit in ore,
 fel verò in corde Sociniano, quando de unione cum Reform.
 loqvuntur, ex convitiis patet & blasphemii in SS. Trinitatem &
 Christum æternum DEI filium jactis, qvales ex propriis ipsorum
 verbis collegit *Eduardus in Praservativo* p. 59. seq. (*conf. A. E. Lips. an.*
94. p. 475.) Nos, etsi blasphemias illas libentius taceremus, non pos-
 sumus tamen non, qvo magis pateat doctrinæ illius damnabilitas,
 impia & ex furore diabolico profecta *Woltzogenii* adducere verba,
 quando orthodoxam de Filio DEI doctrinã in *Comment. super Johan-*
nam, unã cum aliis ejus scriptis in *Biblioth. Frat. Polon.* relato, q. 3. p.
 701 hisce proscindit convitiis: *Hec nefanda-sententia est illa ipsa, qua*
hodiè in Christiano orbe passim obtinuit ac regnat; quod si vim illius ac rem
ipsam spectes, NB. reverà negat, Jesum esse Filium DEI. Hac est doctrina,
per quam NB. Satanas attingit scopum suum. Qvis existimaret, hunc ex
illorum esse numero, qvi nosmet à communione Ecclesie & vita æterne-
excludere, (ut verbis utar Lubienecii statim post paulo ante citata se-
quentibus) non audent!

§. VI. Facilius profectò talibus erit hominibus Turcas & Ju-
 dæos pro Fratibus agnoscere, qvam nosmet; qvia in summo de SS.
 Trinitate Articulo, Christianis desertis, in illorum castra se reci-
 piunt. Rectè igitur & Nostri & Calviniani DD. Socinianos Chri-
 stianorum nomine indignos censent. Videatur ex *his* præter *Hoorn-*
bzek in *Socin. confut.* fol. 73. seqq, ad quem provocat *B. Schertzer. Coll.*
Anti-Soc. p. 998, & *Jurius* in suis scriptis passim; ex illis, *B. Schertzer.*
Coll. Anti-Soc. p. 982. *Apolog. Aug. Conf.* p. 50, postquam affirmave-
 rat, nosmet Articulum de SS. Trinitate semper defendisse, *constan-*
ter, ait, affirmamus, aliter sentientes extrã Ecclesiam Christi & idololatrias esse,
& DEum contumeliã afficere. Quid multis? Socinus ipse cum suis Franci-
scum Davidis ejusq; asseclas, qvi modo in eo dissentiebant, qvod ado-
 rationis gloriã Christo, ceu puro homini, non convenire defende-
 rent, (qvo de vid. in *Vitã Socini*) *Semi-Judeos* appellare consuevit. Ma-
 ximè notabilia hãc de re sunt verba *Socini*, sub finẽ *Anti-Wujeki*, *Tom.*
II. p. 619: qvi Christum Divinã ratione non colit (liceat nobis addere: aut
tales fovet hypotheses, qvibus stantibus Christum jure colere ne-
qvit, asserendo nudam ejus humanitatem) is nullo modo Christianus
potest dici. Solent tamen inter Christianos recenseri eo potissimum

respectu, quia ipsi id nominis sibi tribuere amant; utpote quos convenientiæ cum Judæis ac Turcis pudet. Ecce autem, quam miserè diabolus menti horum seductorum, erepta illis vera vitæ luce, clarâ S. Scripturæ literâ, illuserit. Eò enim devenit Socinus, etsi sibi videretur oculatissimus, ut in idololatriæ crimen cum sectatoribus suis cæcus rueret, asserendo, ceu modo dictum, Christo, quem nudum hominem esse vociferabatur, cultum summo DEO debitum competere. Objecit illud quondam Thorunii *Jona Slichtingio*, Socinianorum t. t. antesignano, haud absque effectu *D. Georg. Calixtus*, prout annotavit tum in *Dissert. de æterni Patris æterni Filii Divinitate*, §. 110. seqq. tum alibi, filius *Georgii Frider. Ulrici*, dicens: summam discursus paterni eo rediisse, quod æstimetur idololatria cum ex objecto, tum ex intentione colentis. Si igitur aliquis intendat cultu & honore divino afficere aliquem, quem noverit vel apud animum suum persuasus sit, non esse illum verum DEUM, eum extra controversiam esse Idololatram. Regessisse ad hæc *Slichtingium*, tunc demum adorantem fieri idololatram, si DEUS eum, qui adoratur, cultus sibi alias proprii non fecerit participem atque adorare jusserit. Cùm verò exceptioni illi occurrisset *Calixtus*, factâ demonstratione, quod talis voluntas nullâ ratione dari possit in DEO, utpote Divinæ justitiæ ac veritati maximè contraria, (quo pertinet *Jes. XLII, 8.*) *Slichtingium* consternatum abrupto colloquio discessisse. Pari modo *Sandius* in *Nucl. Hist. Eccles.* p. 150, Socinianos antropolatriam suam defendendo & contra rationem & contra Scripturam peccare probat, dicens: Primo contra rationem est antropolatria, i. e. summo cultu adorare merum hominem (secundum Socinum) ex solâ animâ & carne, non etiam divinâ naturâ, quæ est verbum, constantem: deinde etiam contra Scripturam est, dicentem: *Maledictus, qui confidit in hominem.* Si dicit, summum cultum homini donatum à DEO, rursus loquitur & contra rationem & contra scripturam. Contra rationem; quia impossibile est per absolutam DEI potentiam, hominem fieri summum DEUM. Contra scripturam, quia dicit: *Gloriam meam alteri non dabo.*

§. VII. Non desunt tamen, qui haud territi blasphemis Socinianorum dogmatibus, neque damno ex tolerantia eorum orituro, illos Christi hostes tolerandos, & in eorum quoque doctrinâ salutem inveniri existimant. Damnum illud, de quo diximus, manifestum est, quia suppositâ per religionem socinia-

nam salutē, multi ad eos accessuri sunt, placita rationi blandienti-
 tia ut plurimum sequentes. Ex illis, qui defendunt salutem Socin-
 ianorum, noti sunt *Arminiani*, inter quos *Episcopium* sibi præcipuè
 reprehendendum sumpsit *Jurius* in *Represent. Socinianismi Epist. VII.*
art. 2. (vid. A. E. L. an. 1691. p. 450.) & *Curcellam B. Möller* in *Diss.*
 §. antecedente citatâ. Idem *Jurius* mentionem facit tractatus
 huc pertinentis, cui titulus: *Commentarius Philosophicus*, ut alios ta-
 ceam. Principium horum intempestivè misericordium est, quod
 dogmata à Socinianis negata non satis clarè in s. literis
 extare dicant. Verùm magna isti asserto inest perversitas, quan-
 do quidem ipsi hi homines claritate dictorum Scripturæ semet
 motos ad rejiciendam Socini sententiam fatentur, quare quid de
 dicto *Johannis Cap. 1.* profert *Episcopius*. Deinde & id addunt, quod
 in s. literis nunquam dicatur, hos articulos esse creditu necessa-
 rios. At non solum in dicto *Job. III, 18.* clarè demonstratur, in-
 credulos damnari, quia non credunt in nomen unigeniti filii DEI, sed
 etiam res per se clara est ex ante dictis, cum fides Socinianorum
 idololatriam involvat, quæ saluti utique maximè adversatur.
 Obtendunt denique, in Socinianis tolerandum esse, quod tole-
 ratum sit in antiquis. Sed facilè id quoque in fenum abit, quia
 veteres, (ut *sect. seq. c. 2.* apparebit) etsi duras interdum adhibeant
 phrasas, mentem tamen retinuerunt orthodoxâ, eamq; aliis locis
 satis apertè ostenderunt. Si etiam illud quasi superpondii loco
 adjiciunt, magnam ex licentiâ credendi ad Rempublicam redun-
 dare utilitatem ob hominum affluxum, facilis est responsio, DEI
 honorem omnibus mundi bonis esse præferendum, quia ille con-
 temptum sui gravissimis vindicare potest pœnis. Heterodoxam
 istam, de tolerantia Socinianorum & salute per eorum religionem
 obtinendâ, sententiam, in *Angliâ* dilatare quæsiuit *D. Barry* in tract.
Evangelium nudum, Deitatem Christi & Incarnationem inter *qua-*
estiones curiosas protervè referente, sed & propterea manu carni-
 ficis ibidem combusto; In *Galliâ*, dicente *Jurio*, eadem pestis apud
 haud paucos invaluit occasione persecutionis Reformatorum.
 Sed à prælaudato Viro & aliis ei rectè obviam itum. Minus illud
 mirandum in *Belgio*, Remonstrantium post superata prima discrimina
 tutâ sede. Interim adducit *Jurius* *Decreta synodi Am-*
stelodamensis, ad instantiam 35. Ministrorum Ecclesiæ, qui ex
 Galliâ

Galliâ in Angliam profugerant, & de suâ gentis ac professionis viris quibusdam, quod erroneas disseminarent tam in Angliâ quam in Belgio sententias, conqvesti erant, facta. Damnatur per ista decreta primo loco hæc propositio: *quod Socinianismus sit Religio tolerabilis, in quâ salvari homines possint.* Quid in Germaniâ tentent hodiè Indifferentistæ, tam notum prohi dolor! est quam quod notissimum. Excitavit tamen clementissimum Numen, & porro excitabit tales in Ecclesiâ suâ vigiles, qui impiis pariter ac pudendis eorum conatibus imperterrito animo obviam ire valent. In nostrâ Academiâ, ut reliqua taceam, magno cum fructu id ipsum præstat Consummatissimus Theologus D. D. *J. Fechtius* in Collegio publico Indifferentistis opposito. *Vid. prox. diss. nostræ de Scepticismo.*

§. VIII. Ad Socinianos ut revertamur, haud absque animi commotione legi potest, quod *Smalcus* in *præfat.* scripti contra *B. Frantzius* gloriari audeat: *factum esse fato quodam, ut nemo ferè inventus adhuc fuerit, qui ad illorum aliquem (loquitur de libris Socinianorum) directè responderit.* Verum in auras abit vana gloriatio, modo consideretur, multos præstantes viros, ubi non imminabat magnum à blasphemis Socinianis periculum, melius esse judicasse, pessimas opiniones illas silentii peplo involvere, quam refutando nobilitare. Deinde, quod non statim ubique innotuerint Socinianorum scripta, quodque multi, *quasi aliud agentes*, ad prolata Socinianorum respondere, haud diffitente *Smalcio*, cœperint. Illos qui primo statim tempore obviâ iverunt hostibus adductis, nominat *D. Frantzius* in *vindiciis adversus Smalcium* *Disp. I. p. 46.* Hodiè vero, ingente Refutatorum Socinianismi haud vulgarium existente numero, querela illa non amplius opus est Socinianis. Ex Reformatis *Maresium, Hoornbeekium, Jurium, Claudium*, munere hostes illos domandi cum primis functos esse, ait *P. Chavini* adversarius, *Dn. de Vrignij*, in *Epist. contra Anti-Trinitarios* (cujus mentio fit in *A. E. an. 1694. p. 412*) p. 4, qui etiam non ineleganter dere istâ, N. T. loca huc facientia breviter perlustrando, tractavit. Ex nostris *Thummium* atque *Calovium* commendat ipse paulo antè nominatus *Hoornbeekius* in *Summa Controv. p. 570.* Verum plura contra Socin. scripta videre licet in *Lippenii Bibliothecâ realt.* sub tit. *Sociniani, Photinus & Arriani*, nec non in *Dan. Harenaccii Bibliothecario p. 303. seqq.* Haud ingratum tamen erit, versus, quibus præcipuos ex Nostris Anti-Socinianis

nianis scriptoribus laudavit celeberrimus Ulmensium Præsul;
 quoad aliquam partem apponere. Præfixi autem illi sunt B. D.

Calovii Operibus Anti-Soc. & ita sonant:

Est opus atque labor, quem dum sumere potentes
 Verbo, *Stegmannus, Thummius* atque *Gerhard,*
Martini, Hunniades, Meisner, Grauerus, acuto
 Pectore pollentes ac ratione, Viri,

Bosaccus, Tarnov, Feurborn & Franzius; acri
 Judicio sive dissoluisse strophas.

Et quem mirata est Ecclesia nostra per orbem,
Schertzerus, cujus nunc cita fata dolet,

Hi, dum pulsarunt divini Numinis hostes,
 Præmia Theologo digna tulere choro.

Viribus at cunctis collectis unus in unum

Hostica, *Calovius,* castra repente ruit
 Herculeosque movens in fortia bella lacertos,

Ut jaceat moriens hydra subacta videt.

§. IX. Illud adhuc addendum in præsentī Sectione censui-
 mus, quod non commodiori hæreticos indigitatos, quam *Socinia-*
norum nomine, insignire potuerimus. Tametsi enim plurimi *Soc-*
inianorum errores ab antiquis provenerint hæreticis, ambo ta-
 men *Socini,* pluribus falsitatibus pro placito suo conjunctis, abomi-
 nandæ fidei suæ systema confecerunt. Alias Sociniani à doctri-
 nâ suâ nominantur *Unitarii, Monarchici, Christomachi,* quamvis ista
 nomina in se, non secus ac *Anti-Trinitariorum* appellatio, latius ex-
 tendantur; ut & alii veritatis hostes Socinianis contradistincti, de-
 notari per ea queant. Plura nomina vide sis in *B. D. Schertzeri Coll.*
Anti-Soc. p. 15. Ipsorum Socinianorum de suæ sectæ nominibus
 mentem ex verbis *Præfat. Bibl. Fratr. Polon. Unitar.* (cujus autor est
And. Wiffowatius, juxta *Sand. Bibl. p. 147.*) cognoscere licet, ubi se non
 tam *Socinianorum,* quam *Unitariorum* nomen expetere profitentur
 sequentibus verbis: *Non subest justa causa, cur ii, qui cum Socino in ple-*
risque consentiunt, ideo Socinianorum nomine notentur. Nam & ante So-
cinum post Apostolos extitisse ejus sententiæ confessores, jam est ex historiarum
ecclesiasticarum testimonio indicatum. In Calvini verò sequaces ita in-
vehitur: Id sanè mirandum est, etiam eos, qui ipsi, quamvis cum Zwin-
glij & Calvini sententiis non pridem in orbem terrarum prolatis consentientes,
Zwinglianorum & Calvinianorum titulos sibi imponi egrè ferunt, eosque re-
cusant, tamen istis imponere titulum Socinianorum. Isti vero --- non ab-
nuunt, quo minus addiscrimen Trinitariorum appellentur Christiani Unitarii.

C

Verum

De Antecessoribus Socini,

§. I. Sicut facile patet ex ante allatis, non posse aliquem nominari Socinorum vel antecessorem vel præceptorem, qui omnes eorum abominandas sententias defenderit; ita tamen certū est, quoad hypotheses pestiferas de *hominibus*, *Pelagium* illis prævisse, quoad eas vero de satisfactione, *P. Abelardum* Sec. XII. stellam errantem, vid. *Bernb. Ep. ad Innoc.*, *Abel.* ipsum *Comm. in Rom. III, 14*, & *Gvil. Nichols in hist. Soc.* Neque etiam negari potest, quoad dogmata, ad quæ cōmunitè h. l. solet respici, de SS. Trinitate & Deitate Christi, Socinos *Antitrinitarios* vetustiores fuisse secutos. Conf. *Spanhem. elench. controu. p. 144*, dicens: quod Socinianismus a *triplici hereticorum genere haustus sit, Anti-Trinitariis, Pelagianis & Abelardianis*. De primo autem genere adhuc quædā adducere placet. Non inorabimur hic multis in deducendo eo, quod Satan primus sit autor pestiferæ illius Sectæ, qui omnium autor est hæresium. Sane, meritò ab orthodoxis, stantibus suis hypothèsibus, (quæ immoto verbo Divino sunt innixæ,) id asseri, concedere tenentur *Sociniani*: quia illi è contrario effreni lingvâ in sanctissimam nostram, rationis magisterium aspernantem, doctrinam debacchari haud verentur, prout ante percepimus. Breviter tantum considerabimus, *partim*, quod nefarii Sociniani veros suos antecessores mox pro suis agnoscere nolint, mox autem effuse laudent; *partim*, quod S. Scriptores, & quodammodo etiam Viros Ecclesiasticos ab antiquitate pariter ac orthodoxia commendatos, in castra sua obtorto collo trahere laborent.

§. II. Cur non ad Simonem Magum, hereticorum omnium principem, confugiant, qui Patrem & Filium & Spiritum S. diversa tantum esse ejusdem Personæ nomina pro diversâ ejus operatione, docuerit, quærit adducto *Danao in Augustin. de heres. p. 45. seqq. D. Val. Alberti in Interesse Relig. Christ. Art. II. th. 2. §. 11.* De errore illo Simonis conferri potest *Irenæus adversus hereses l. 1. c. 20*, & ex recentioribus *Celeberr. Dn D. Ittigius in Dissert. de Hæresarch. l. & II. Seculi p. 24.* Ast Sociniani non solum *Simonem* pro suo agnoscere nolunt; verum interdum quoque alios minus vulgo notos & contemptos hereticos ex Patrum suorum familiâ, quantum in ipsis est, delere conantur. *B. Schertzerus,*
post-